

SOS Barn

våren 2019

**” BARN
BEHÖVER
EN ÖVERDOS
TRYGGHET”**

Specialistpsykolog Dag Ö Nordanger

SOS-familjen var Shamshis trygghet i nio år

Tillbaka hos mamma igen

SOS Barnbyar 70 år
**HAR HJÄLPT
FYRA MILJONER
BARN**

Tanzania
**EN SOS-FAMILJ
FLYTTAR TILL
STAN**

När barnen tystnar
**SPRÅKTRÄNING
SOM VISAR
VÄGEN**

INNEHÅLL

04/MURAT BOR I EN RUIN

09/SÅ FUNGERAR SPRÅKTRÄNING

10/SOS BARNBYAR 70 ÅR
Så här startade det hela

14/MER ÄN TAK OCH MAT
Trygghet skapar ett starkare samhälle

16/SOFIAS SVÅRA VAL
Tvingades lämna sina barn

20/BARNES HJÄRNOR
Så fungerar de

23/FRÅGOR OCH SVAR

24/MITT DRÖMYRKE

**SOS BARNBYAR
SVERIGE**

Kontakta oss

SOS Barnbyar
Box 17 256, 104 62 Stockholm
08 – 545 832 00
info@sos-barnbyar.se

UTGIVARE: SOS BARNBYAR 2019
KONTAKT: INFO@SOS-BARNBYAR.SE
REDAKTÖR: JOHANNA PERWE
ART DIRECTOR: FORM-E-LETT
OMSLAGSFOTO: LARS JUST
TRYCK: ÄTTA.45 TRYCKERI AB
PAPPER: AMBER GRAPHIC

Namnen på barnen som är med i tidningen är ändrade av integritetsmässiga skäl.

Hopp till fyra miljoner barn

I ÅR ÄR DET 70 ÅR SEDAN SOS Barnbyar grundades. Vi har alltså 70 års erfarenhet av att ge barn god omsorg och har sedan starten hjälpt cirka fyra miljoner barn. Fyra miljoner barn. Det är många barn som tack vare våra insatser har fått ett riktigt hem. Men framför allt har de fått en kärleksfull familj där de får leka och utvecklas till trygga individer. När de själva sedan får egna barn, som i sin tur får egna barn, har vårt arbete skapat stora ringar på vattnet. Ringar som bara fortsätter att sprida sig – för varje dag som går. Vi gör skillnad i generationer framåt och arbetar ständigt för att hitta nya, innovativa lösningar som säkrar barns nutid och framtid.

Vi gör skillnad i generationer framåt och arbetar ständigt för att hitta nya, innovativa lösningar som säkrar barns nutid och framtid.”

För precis som SOS Barnbyars programansvariga Annika Billing berättar på sidan 14, så handlar vårt arbete om så mycket mer än om att bara ge barnen tak över huvudet och mat i magen. Det handlar om att ge dem en stabil och trygg miljö, som gör att de kan växa upp till kärleksfulla och självständiga vuxna. Barn behöver en överdos trygghet. Det konstaterar också psykolog Dag Ö Nordanger, som är specialiserad på barns hjärnor. På sidan 20 berättar han att om barn ska må bra är det viktigt att fylla deras ”erfarenhetsbank” med positiva minnen, erfarenheter och goda relationer till människor som vill barnet väl. I synnerhet barn som varit med om trauman.

Murat från Kosovo är ett av dessa barn. Hans familj levde i extrem fattigdom, vilket gjorde att han blev så understimulerad att han till slut inte längre pratade. Han slutade att kommunicera med sin familj och blev nästan osynlig för sin omgivning. Tack vare att hans föräldrar fick stöd i vårt familjestärkande program och Murat språktränades av SOS Barnbyars pedagoger har han nu återfått sitt språk och går i skolan tillsammans med sin syster. Möt Murat och hans familj på sidan 4.

Som fadder har du bidragit till att vi tillsammans kan göra skillnad för Murat, Shamshi och andra barn som av olika anledningar är, eller har varit, i en svår situation. Utan ditt stöd hade de här barnen inte haft någon framtid. Med ditt stöd och vår 70-åriga erfarenhet kan fler barn möta framtiden med hopp. Det är avgörande för barnen här och nu, men också för att det skapar ett hållbart samhälle för kommande generationer.

Varma hälsningar
Catharina Gehrke,
generalsekreterare
SOS Barnbyar Sverige

FOTO: BERTIL STRANDELL

I år firar vi att barnkonventionen stått på barnens sida i 30 år.

FOTO: JOEL SHEAKOSKI

Hurra för barnkonventionen!

I ÅR ÄR DET 30 ÅR SEDAN barnkonventionen antogs av FN och barn fick alldeles egna särskilda rättigheter. I 54 artiklar fastslås bland annat att barn har rätt till utbildning, mat, sjukvård, lek och trygghet – en möjlighet att nå sin fulla potential. Barn utan föräldrars omsorg har även rätt till alternativ omvårdnad, vilket vi har arbetat med sedan 1949. Hurra för en av världens viktigaste 30-åringar som alltid står på barnens sida!

DITT STÖD GÖR SKILLNAD

91% av de som tidigare varit deltagare i SOS Barnbyars program och som sedan själva blivit föräldrar har uppfyllt föräldraskapet på ett ansvarstagande sätt. Ditt stöd gör skillnad i flera generationer framåt.

87% av deltagarna i mentorsprogrammet i Hammar-kullen upplever att de fått ett utökat nätverk i samhället, i deras väg mot att bli självständiga, självförsörjande individer.

Du vet väl att du kan följa oss i sociala medier? Där lägger vi löpande ut nyheter, filmer och berättelser från vår verksamhet – ett smart sätt att hålla koll.

RESULTAT SOS BARNBYAR SVERIGE 2018

359 Miljoner

2018 samlade vi in 358 952 854 kronor.

82%

Så mycket betalades ut till ändamålet. Administration och insamling 19,5 procent.

Prisnominerad supermamma

Chandra har arbetat som barnbymamma i 40 år. Nu är hon nominerad till SOS Barnbyars internationella pris *Helmut Kutin Award*, som hedrar medarbetare och deras viktiga gärning. Hon har sammanlagt gett 35 barn en trygg och kärleksfull uppväxt och följt dem i resan till att bli självständiga vuxna – det är vad vi kallar en riktig supermamma. Läs mer om Chandra och hennes barn på sos-barnbyar.se.

Femåriga Murat bor i en ruin som ständigt svämmar över

I en ruin i Kosovo, utan varken vatten eller värme, bor Murat och hans familj. De har mindre än lite. Murat och hans två syskon växer upp i en av alla de familjer i Kosovo, som lever i extrem fattigdom.

Text: *Lisbeth Svalgaard* Foto: *Morten Mejnecke*

Huset som Murat och hans familj bor i består av ett rått betongskal med fuktiga plattor och mattor som golv.

Imir drömmer om att få ett jobb och kunna flytta till en riktig lägenhet med familjen.

Bakom huset finns en gård där Murat kan spela fotboll med sina syskon.

DET ÄR INTE BARA att det luktar. Här är också väldigt vått. Själva luften är våt. Som i en översvämmad källare efter ett skyfall. Fuktiga golvplattor täcker betonggolvet i vardagsrummet, som också fungerar som barnkammare och sovrum. Det står vattenhinkar i köket. Huset är inte isolerat, utan består bara av ett rått betongskal på en bakgård i Kosovos huvudstad Pristina.

När det regnar, rinner regnvattnet nerför sluttningen, rakt in i huset. Det är därför taket i köket buktar ner, som en mörk hängmatta full av vatten.

Här bor en familj på fem; Imir, hans fru Valbona och deras tre barn. Behar på tre, Murat på fem och storasyster Elira på nio år. De lever, som så många andra i Kosovo, i extrem fattigdom.

Huvudvärken sätter in efter en halvtimmes besök i det våta huset. Men familjen har bott här i tio års tid. De hyr, eftersom de inte har råd med något annat. För fyra år sedan kom familjen in i SOS Barnbyars familjestärkande program.

OSYNLIGA BARN

När familjen för första gången fick besök av SOS Barnbyar var den i väldigt dåligt skick. Barnen sa nästan ingenting, de gömde sig och ville inte svara på några frågor. Deras språk var mycket begränsat, på grund av understimulering.

– Barnen var närmast osynliga, som om de nästan inte fanns, säger Arjeta Ahmadi, psykolog och socialrådgivare på SOS Barnbyar i Kosovo. Hon är familjens fasta kontaktperson, och har följt dem sedan de blev en del av SOS Barnbyars program för familjer som lever i utsatthet.

Imir är barnens far. Han gick i skolan när kriget kom till Kosovo 1996. Kriget satte stopp för hans utbildning, och han miste båda sina föräldrar. Efter kriget åkte han, som 16-åring, ensam till Pristina i hopp om att få ett jobb.

– När kriget var över, var det många som packade sina ägodelar och flyttade från landsbygden till Pristina. Men de flesta hittade inget tryggt hem. De saknade utbildning, så det var svårt att få tag i ett arbete. Så är det än idag. Många lever

” Vi lär föräldrarna att se och lyssna på sina barn. Att vara barnens trygga hamn, någon de kan leka med, räkna med och som respekterar dem.”

på socialbidrag. Men bidraget är så lågt här i Kosovo, att en familj inte kan leva på det, berättar Arjeta Ahmadi.

SOPOR PÅ NATTEN

Imir letar efter jobb varje dag, men det är så gott som omöjligt att hitta något i ett land där 35 procent av befolkningen är arbetslös. Socialbidraget räcker inte för att försörja familjen så varje natt kör han ut en skottkärra från husets källare, till ett skrot- och sopberg.

– Jag sorterar skräp. När jag hittar metalldelar, skrot eller papper, tar jag med det. För ett kilo skrot kan jag få 14 euro-

cent. För ett kilo papper får jag fem cent. Så det behövs många nätter, säger Imir.

Andra skrotsamlare är organiserade och har lastbilar de kan samla skrotet på. De jagar bort Imir när de ser honom, då smiter han med sin skottkärra och nattens fynd.

– Jag tar alla jobb jag kan få. Det är ofta hårda jobb, och min rygg är helt förstörd. Men jag måste ju försörja mina barn, säger han.

EN KNUFF I RÄTT RIKTNING

SOS Barnbyars program för socialt utsatta familjer har ett tydligt mål. Familjerna ska stärkas, så att barnen inte blir övergivna

FAMILJESTÄRKANDE PROGRAM

SOS Barnbyar strävar alltid efter att stärka familjer, så att de inte ska behöva splittras. Det görs bland annat genom mikrolån och yrkesutbildningar men också genom gruppsamtal och annat stöd som kan stärka familjer som lever i utsatthet. Om familjen inte har allvariga problem som skadar barnet, så är familjen alltid det bästa alternativet för ett barn. Det finns familjestärkande program i de flesta länder SOS Barnbyar är verksam i.

När det regnar rinner vatten in i huset.

Murats föräldrar är med i SOS Barnbyars familjestärkande program där de får hjälp att ta fram en plan för framtiden.

på grund av fattigdom, utan kan växa upp i kärleksfulla och stabila hem. Det kräver insatser på många plan.

– Det börjar alltid med ett samtal, där vi tillsammans med föräldrarna tar reda på vad deras utmaningar och svagheter är, och vad som behövs för att situationen ska bli bättre. Sedan gör vi en gemensam plan, så att vi är säkra på att hjälpen inte är något som beslutas över deras huvuden. De bär ansvaret, och de ska själva växa med uppgiften, säger Arjeta Ahmedi.

Stödet till familjerna kan bestå av olika delar, och tar höjd för både ett mentalt och ekonomiskt överskott. Föräldrarna får gå kurser för att stärka sitt föräldraskap – något som inte alltid är helt lätt och naturligt när man själv har haft en svår barndom. Även om man älskar sina barn.

– Vi lär föräldrarna att se och lyssna på sina barn. Att vara barnens trygga hamn, någon de kan leka med, räkna med och som respekterar dem, säger Arjeta Ahmedi. SOS Barnbyar stöttar familjen hela

vägen. Förutom att stärka föräldrarnas förmåga att finnas där för sina barn, kan stödet också bestå i att säkra att barnen får gå i förskola eller skola och att de kan besöka läkare vid behov. Det kan också handla om att föräldrarna får hjälp med att söka jobb eller starta en egen verksamhet, så att de kan försörja sin familj.

EN BÄTTRE UPPVÄXT

De två äldsta, Murat och Elira, har fått intensiv språkträning av SOS Barnbyars pedagoger. Efter många timmars arbete

Min dröm är bara att få ett jobb, så att jag kan försörja mina barn. Jag vill så gärna ge dem, allt det jag själv drömmer om."

har nu barnen återfått sitt språk och utvecklats så att de är på samma nivå som andra barn sin ålder. Idag går de två äldsta i skola, medan den yngsta går i SOS Barnbyars förskola. Nu är de inte längre osynliga, nu får de vara barn på riktigt.

– De har det mycket bättre nu, det råder det inget tvivel om, säger Imir.

Med vintern på väg börjar det att bli kallt i huset. Eftersom huset är drypande vått, och vatten och värme bara är något att drömma om, så blir det snabbt iskallt eftersom isolering saknas. Men SOS Barnbyar i Kosovo har hittat en ny lägenhet till familjen. Med ett riktigt kök, sovrum och vardagsrum. Så snart lägenheten är klar, flyttar familjen in. Förhoppningsvis redan till jul.

Samtidigt tar Arjeta och Imir fram en plan på hur Imir skulle kunna få ett fast arbete, där han inte belastar ryggen. Arjeta föreslår att Imir söker ett kontorsjobb på en städfirma, för han är bra på att koordinera och planera. Men för Imir själv spelar det inte så stor roll vad det är han ska göra.

– Min dröm är bara att få ett jobb, så att jag kan försörja mina barn. Jag vill så gärna ge dem allt det jag själv drömmer om. ●

Efter intensiv språkträning i SOS Barnbyars familjestärkande program har Murat börjat prata igen och mår idag mycket bättre.

Språkträning hjälper barn som har slutat prata

Långvarig psykisk påfrestning, som vanvård och fattigdom, kan leda till att barn slutar att kommunicera med sin omgivning. Därför arbetar SOS Barnbyar aktivt med att språkträna barn som har slutat prata, som en del av våra familjestärkande program.

Text: Johanna Perwe Foto: Morten Mejnecke

OM ETT BARN utsätts för kraftig understimulans eller andra traumatiska händelser kan det sluta att använda sitt språk, trots att de har förmågan. När barn slutar att prata, tappar de den sociala interaktionen, vilket kan ge försenad språkutveckling till följd. Det diagnostiseras ibland som selektiv mutism, vilket ofta förekommer i samband med ångest.

– Språkfärdighet och barnets utveckling har ett nära samband med den psykiska hälsan. Vi har sett att många språksvårigheter uppstått när barn har upplevt krigssituationer och vuxit upp under svåra omständigheter, säger Oksana Bozova som arbetar som språkpedagog för SOS Barnbyar vid socialkontoret i Luhansk, Ukraina.

Föräldrarna har varken ork

eller kraft till det vardagliga småpratandet. Om ett barn inte kommit så långt i sin språkutveckling, kan en traumatisk livssituation göra att utvecklingen avstannar.

– Om all energi går åt till att hålla sig vid liv, är det rimligt att tänka sig att det inte finns kraft kvar att lägga på att utveckla språket i förväntad takt, säger Sofia Norrman som är legitimerad logoped och enhetschef vid talkliniken på Danderyds sjukhus i Stockholm.

När barnet har gynnsamma förutsättningar och börjar må

bra kan språket utvecklas av en stimulerande språklig miljö och av aktiv träning.

– För att ett barn generellt ska utveckla sitt språk behöver det få finnas i en språkande omgivning. Men man ska inte ställa krav på motprestation, inte "förhöra" barnet, utan mer berätta vad saker är. Sätta ord på vad som händer och benämna saker och företeelser, fortsätter Sofia Norrman.

I våra familjestärkande program görs arbetet i nära samarbete med de som finns i barnets vardag; familjen, förskola/skola, barnavårdscentral/elevhälsovård, läkare, psykologer och logopedier, ibland även socialtjänsten. Personer och funktioner som kan se till så att barnet har en god miljö runt sig.

– Vi uppmantrar alltid föräldrarna att delta i barnens aktiviteter eftersom vi ser att det hjälper barnet, säger Oksana Bozova. ●

EXEMPEL PÅ HUR SPRÅKTRÄNING KAN FUNGERA I VÅRA FAMILJESTÄRKANDE PROGRAM:

1 Först görs en utredning för att utesluta att det inte är någon språkstörning, det vill säga medfödd skörhet i språkliga förmågor, utan att det handlar om en understimulans eller något i miljön som har stört.

2 Om det är ett trauma eller psykisk påfrestning kopplas en psykolog in för samtalsstöd. Det är viktigt att den situation som skapade traumat också förändras. Familjen behöver kanske få hjälp att komma ur sin fattigdom eller missbruk.

3 Barnet språktränas och familjen får stöd i att skapa en språklig miljö. Tillsammans kan de öva på att sätta ord på saker, företeelser och känslor som man upplever gemensamt.

4 Det är viktigt att språkträningen görs avslappnat, det vill säga att inte barnet känner krav på motprestation.

Språkträning är ett långsiktigt arbete som bygger på förtroende mellan barn och vuxna, och som måste få ta den tid den behöver.

Om all energi går åt till att hålla sig vid liv, är det rimligt att tänka sig att det inte finns kraft kvar att lägga på att utveckla språket i förväntad takt”

En social innovation ser dagens ljus

I år är det 70 år sedan den allra första barnbyn öppnade i den österrikiska byn Imst i Tyrolen. Initiativet kom från medicinstudenten och bondsonen Hermann Gmeiner som ville hjälpa de många barn som blivit föräldralösa efter andra världskriget. Tillsammans med en grupp engagerade kvinnor och män lade han grunden till SOS Barnbyar som idag finns i 135 länder runt om i världen.

Text: Johanna Perwe Foto: SOS arkiv

DET VAR I APRIL 1949 som det allra första mötet hölls i Innsbruck. Hermann Gmeiner hade samlat en grupp hängivna personer runt sig som ville förbättra situationen i efterkrigstidens Europa. De såg att många barn levde i utsatthet; ett liv som skapade en negativ spiral som var svår att ta sig ur. De såg också att många människor ville göra en insats i samhället, men att de saknade organisering. Om man tog tillvara på denna positiva drivkraft, och gav de här barnen ett tryggt sammanhang med en förälder och ett riktigt hem, så skulle den negativa spiralen brytas och samhället växa sig starkare. En social innovation hade sett dagens ljus.

STORT ENGAGEMANG FÖR BARN I UTSATTHET

Hermann Gmeiners egen mamma dog när han var mycket liten. Dessutom hade han varit soldat i Ryssland under andra världskriget där han sett många barn och unga leva i extrem fattigdom. Så hans engagemang för barn i utsatthet var djupt rotat. De som engagerade sig tillsammans med Hermann Gmeiner var hans studiekamrater Josef Jestl, Ludwig Kogl, Herbert Pfanner och Franz Müller, samt en grupp kvinnliga pionjärer och aktivister; Maria Hofer, Herta Troger, Hedwig Weingartner och Helene Didl. De kallade sig själva Societas Socialis (social förening, red anm) en sammanslutning som tog namnet SOS Barnbyar i

samband med att de höll sin första generalförsamling ett par år senare.

Startkapitalet var 600 schillings som Hermann Gmeiner själv skänkt till föreningen. En start, men inte tillräckligt mycket för att kunna göra ordentlig skillnad.

”

... barn som därmed fick ett tryggt hem och kom ur den negativa spiral som de tidigare levtt i.”

Men tack vare en stor gåva från Maria Hofer som precis hade sålt en hel fastighet, fick de resurser som räckte till att börja marknadsföra idéerna – på riktigt. De fick inga statliga bidrag, därför vände de sig direkt till folket och bad om en schilling per månad för att kunna bygga den första barnbyn. De skickade flygblad, broschyrer och hade personliga möten med välbeställda personer som ville göra en insats för samhället. Arbetet blev mycket framgångsrikt och snart hade de lyckats samla ihop tillräckligt mycket pengar för att sätta igång bygget. Den 2 december 1949 hölls taklagsfesten för det första huset som fick namnet ”Fred”. Inom ett par år bodde det omkring 70 barn i barnbyn som togs omhand av sju SOS-mammor; 70 barn som därmed fick ett tryggt hem och kom ur den negativa spiral som de tidigare levtt i. Och barnbyn i Imst var bara början på vad som skulle komma att bli en av världens största barnrättsorganisationer. ●

1949 – Den första barnbyn invigs i Imst, i Österrike, av Hermann Gmeiner. 70 barn som blivit föräldralösa efter andra världskriget får nu ett tryggt hem.

1955 – I Innsbruck i Österrike öppnar en särskild stödverksamhet för ungdomar. SOS Barnbyar registreras som egna föreningar i Frankrike, Tyskland och Italien.

1960-talet – SOS Children's Villages International grundas som en paraplyorganisation för de nationella SOS-organisationerna. SOS Barnbyar börjar arbeta i Latinamerika; först ut är Uruguay.

1963 – De första barnbyarna i Asien byggs. De förläggs till Sydkorea respektive till Indien.

1970-talet – I Elfenbenskusten placeras den första afrikanska barnbyn. Därefter öppnar barnbyar i Ghana, Kenya och Sierra Leone.

LOGOTYPEN

Det var den grafiska konstnären Gustav Sonnewend som skapade SOS Barnbyars logotyp i samband med att organisationen startade. Den symboliserar vad barn i utsatthet behöver för att få en trygg uppväxt:

- Ramen står för säkerhet och skydd
- Linjen står för stabilitet och pålitlighet
- Trädet står för hopp och att växa upp
- Barnen står för syskon, samhälle och tillhörighet

SOS BARNBYAR
SVERIGE

Medicinstudenten Hermann Gmeiner såg till så att barn som förlorat sina föräldrar i kriget fick ny familj och ett tryggt hem, vilket blev startskottet för SOS Barnbyar.

1972 – SOS Barnbyar Sverige startar sin verksamhet.

1985 – Helmut Kutin tar över som president i SOS Children's Villages International efter Hermann Gmeiner.

1986 – Hermann Gmeiner dör i april och har vid sin död skapat omkring 230 barnbyar världen över.

1991 – Det här året öppnar bland annat den första barnbyn i Sovjetunionen och i Polen. Nu etableras också SOS Barnbyars amerikanska organisation.

1995 – SOS Children's Villages International blir erkänd av FN som en av de rådgivande barnrättsorganisationerna till "Economic and Social Council of the United Nations".

VÅRA INSATSER FÖR BARN OMFATTAR:

- Familjestärkande insatser
- Familjeliknande omsorg
- Påverkansarbete och partnerskap
- Katastrofinsatser
- Hälsa och utbildning

2002 – SOS Children's Villages International tilldelas "Conrad N. Hilton Humanitarian Prize" för att i alldeles särskild hög utsträckning ha bidragit till att lindra mänskligt lidande.

2003 – SOS Barnbyars första familjestärkande program etableras.

2005 – Till följd av tsunamin 2004 görs den största nödhjälpsinsatsen någonsin i SOS Barnbyars historia som sträckte sig över Indien, Sri Lanka, Indonesien och Thailand.

2007 – SOS Barnbyar hjälper offer efter naturkatastrofer i Bolivia, Indonesien, Peru och Uruguay och krisdrabbade områden som Sudan, Chad och Somalia. De familjestärkande programmen når nu 80 000 barn.

2009 – Den femhundra barnbyn invigs och organisationen har nu funnits i 60 år.

Alla barns rätt till en trygg uppväxt

Mycket har förändrats i världen på 70 år. Men SOS Barnbyar arbetar fortfarande med samma fråga, att ge alla barn som förlorat sina föräldrar, eller riskerar att göra det, en trygg uppväxt. SOS Barnbyar finns idag i 135 länder världen över och arbetar ständigt med att utveckla verksamheten för att på bästa sätt möta barnens behov.

Text: Johanna Perwe Foto: Vincent Tremeau

SVÅLT, NATURKATASTROFER, missbruk, våld, fattigdom och krig – det finns många orsaker till att barn far illa. I dag uppskattar vi att ett av tio barn har förlorat sina föräldrar, eller riskerar att göra det. Så länge det finns barn som lever i utsatthet kommer vi fortsätta att bedriva vårt viktiga arbete.

Utgångspunkten för SOS Barnbyar är FN:s barnkonvention från 1989 och de globala målens agenda som är satta till 2030. De ger styrning i arbetet mot att ge alla barn rätt till en trygg uppväxt. Effekten av vårt arbete mäts i form av Social Return on Investment (SROI) som visar hur mycket det lönar sig att investera i att ge fler barn en trygg uppväxt. Den senaste mätningen visade att den genomsnittliga avkastningen

i våra program är 14 euro per investerad euro (mätningen gjordes i sju länder). Ett resultat som visar att det lönar sig att investera i sociala insatser och att inte bara barnen – utan även samhället – är vinnare när fattigdomsspiralen bryts. Våra program utvärderas kontinuerligt för att säkerställa dess relevans, effekt och effektivitet.

Upprinnelsen till SOS Barnbyar var att många barn i efterkrigstidens Europa levde under mycket svåra förhållanden. Fattigdomen var vida utbredd, tusentals barn stod ensamma på grund av att familjer splittrats till följd av att många människor hade tvingats fly eller dött i kriget. Det handlade om att skapa trygghet för de barn som stod övergivna i ett sargat Europa. Man räknar med att så

många som fyra miljoner barn har fått hjälp av SOS Barnbyar fram till idag, både genom preventiva insatser med att stärka familjer som på grund av den utsatthet de lever i riskerar att splittras, och genom familjeliknande omsorg där barn får ett kärleksfullt hem hos en SOS-förälder. Idag bor cirka 70 000 barn i våra barnbyar och över 600 000 människor ingår i våra familjestärkande program runt om i världen. 70 år har gått sedan organisationen grundades, men vårt löfte till barnen är fortfarande detsamma; att ge dem förutsättningar att utvecklas och växa upp till trygga individer, eftersom en trygg uppväxt många gånger är en förutsättning för att utvecklas till en trygg vuxen. Det gör skillnad i generationer framåt. ●

FN:S GLOBALA MÅL 2030

FN har tagit fram 17 globala mål som världen enats kring. Målens agenda är att skapa en hållbar utveckling och tillsammans syftar de till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

BARNKONVENTIONEN

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den består av 54 artiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha.

2010 – Efter jordbävningen i Haiti får över 500 barn temporära hem via SOS Barnbyar. Tusentals barn i landet slipper svälta tack vare nödhjälpsprogrammet som förser dem med mat.

2012 – I juni hålls den nittonde generalförsamlingen och Siddhartha Kaul väljs som president i SOS Barnbyar International.

2014 – Elva av medlemsorganisationerna går samman och skapar integrerade program för att stärka kopplingen till näringslivet.

2015 – Som en följd av flyktingkrisen görs konkreta hjälpinsatser för barn på flykt och ensamkommande genom flera av medlemsorganisationerna runt om i världen.

2017 – Den första verksamheten öppnar i Sverige i form av ett mentorsprogram i Hammarkullen för ensamkommande nätverksboende.

God omsorg är mycket mer än tak över huvudet och mat i magen

För att kunna utvecklas behöver barn trygghet, en familj och kunna känna sig del av ett sammanhang. Det förstod SOS Barnbyars grundare Herman Gmeiner redan på 40-talet och det var starten för SOS Barnbyars familjebaserade omsorg.

– Med tiden har kunskapen om barns behov och utveckling ökat, och SOS Barnbyar har också utvecklat omsorgen och programmen för att långsiktigt tillgodose barnens behov, berättar Annika Billing, programchef SOS Barnbyar.

Text: Cecilia Nauclér Foto: SOS Barnbyar

EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET fanns det stora mängder barn som förlorat sina föräldrar. Många var helt ensamma, utan släkt som kunde ta hand om dem. På den tiden var den vanligaste lösningen att sätta barnen i barnhem, men redan på 1940-talet i Europa hade man förstätt att barnhem var en dålig lösning för de här barnen.

– I värsta fall kan ett barnhem vara mer förvaring än omsorg. Barnen möter olika vårdare varje dag och det finns ingen vuxen att knyta an till eller skapa nära, trygga relationer med. Man visste också redan då att barn som växt upp på barnhem ofta hade en sämre utvecklingskurva än andra barn, att de ofta hade problem med sociala relationer och att de många gånger hade svårt att förstå och anpassa sig till samhället utanför barnhemmet när de blev vuxna, säger Annika Billing, programchef SOS Barnbyar.

Man förstod med andra ord att barn behöver mer än tak över huvudet, mat i magen och kläder på kroppen för att kunna

utvecklas till fungerande vuxna. I Österrike fanns en ung läkarstuderande, Herman Gmeiner, som tänkte att det måste finnas andra alternativ för de barn som förlorat sina föräldrars omsorg, och det blev starten för SOS Barnbyar.

– Vad Herman Gmeiner och hans medarbetare förstod var att barn behöver en familj att växa upp i, de behöver ständig närvaro av trygga fungerande vuxna, som kan se varje enskilt barns behov. Och de förstod att syskon behöver växa upp tillsammans, fortsätter Annika Billing.

Att ge omsorg som är så nära som möjligt en biologisk familjs omsorg var, och är grunden för SOS Barnbyars familjeliknande omsorg. Sedan starten 1949 har kunskapen och förståelsen för barns utveckling och behov ökat. I takt med den ökade kunskapen har SOS Barnbyar utvecklat sina omsorgsprogram.

– Idag har vi inom federation 70-års erfarenhet av omsorg av barn som många gånger levit i mycket svår utsatthet. Idag vet

vi att alla barn, och även vuxna, behöver bli sedda för den de är. Barn ska inte behöva anpassa sig till vad de tror att vuxna vill ha av dem. Det skapar otrygghet och kan bidra till psykisk ohälsa. Barn behöver vuxna omkring sig som har förståelse för barnets enskilda behov, och den förståelsen kan den vuxne bara få om den tillbringar lång tid tillsammans med barnet.

– SOS Barnbyars omsorg fortsätter att utvecklas, berättar Annika Billing. Egen erfarenhet, forskning, externa experter och ökad kunskap och förståelse för barns behov och rättigheter är bidragande faktorer till utvecklingen. Men de som verkligen står för utvecklingen av omsorgen, det är barnen och ungdomarna själva.

Barn och unga i vår omsorg är idag delaktiga i utvecklingen av våra program, bland annat har vi ett internationellt ungdomsråd som är med i vårt internationella strategiarbete. Deras delaktighet har bidragit till att vi fattar bättre, mer

Programchef Annika Billing berättar hur SOS Barnbyar skapat innovativa lösningar på samhällsutmaningar i 70 år.

hållbara beslut och har bland annat lett till att vi integrerar allt fler barnbyar i närsamhället, det vill säga att familjerna lever i lägenheter eller i hus i en by eller stad. På så sätt får barnen en naturlig förankring i samhället, och förståelse för hur det fungerar.

Men en av de kanske allra största förändringarna, menar Annika Billing, är SOS Barnbyars preventiva arbete i de familjestärkande programmen, det vill säga arbetet för att stötta familjer i utsatthet så att barn inte ska behöva förlora sina föräldrars omsorg på grund av bland annat fattigdom.

Barn mår bäst av att växa upp med sin biologiska familj och barn ska inte behöva placeras i barnhem eller liknande för att föräldrarna inte har råd att försörja dem. Många familjer i utsatthet kan ge sina barn omsorg om de får stöd i att kunna försörja sig. Många gånger kan de också behöva stöd i sitt föräldraskap, då fattigdom och okunskap gör att föräldrarna kan sakna

” Barn behöver en familj att växa upp i, de behöver ständig närvaro av trygga fungerande vuxna, som kan se varje enskilt barns behov.”

verktyg för att kunna, och orka se sina barns behov.

Idag stöttar SOS Barnbyar även pappor i deras föräldraskap, så att familjer inte ska behöva splittras på grund av våld. Det finns också ungdomsprogram för de barn som är på väg att bli unga vuxna, och som behöver förberedas för ett självständigt vuxenliv. I ungdomsprogrammen finns allt från ungdomsboenden till yrkeskolor och samarbeten med näringsliv, så att ungdomarna kan få praktikplatser eller sommarjobb.

Vi har idag större förståelse för behoven hos unga vuxna som växt upp utan föräldrars omsorg. De här ungdomarna saknar väldigt ofta de nätverk som vi andra tar för givet, exempelvis vuxna som hjälper till med att skaffa sommarjobb, som kan låna

ut lite pengar, eller som kan hjälpa till med att söka utbildningar. Alltför ofta behöver ungdomarna bli vuxna väldigt snabbt, med väldigt lite, eller inget stöd från vuxenvärlden. Den svenska programavdelningen har arbetat hårt för att utveckla "leaving care" inom federationen och vi kommer att fortsätta att göra det.

För alla de som stöttar SOS Barnbyars arbete, faddrar, företag, sponsorer – gör pengarna skillnad?

– Absolut! svarar Annika Billing. Barnen i vår omsorg hade haft liten, eller nästan ingen möjlighet, till en fungerande framtid utan stöd. Tack vare alla de som stöttar vår verksamhet kan barn i svår utsatthet utvecklas till självständiga, självförsörjande vuxna. Det gör skillnad för människan, samhället och för världen i stort. ●

Sofias svåra val

2008 fattade Sofia sitt livs svåraste beslut. Hon lämnade sina tre barn i barnbyn i Somalilands huvudstad Hargeisa. Därefter påbörjade hon sin resa mot att få ordning på sitt liv, med hjälp av SOS Barnbyar. Nio år senare kom äntligen dagen då Sofia fick vakna upp tillsammans med sina tre barn igen.

– När ett barn flyttar in i en barnby är det inte nödvändigtvis en permanent lösning. Det är heller inte alltid en lösning som passar för alla, säger Lene Godiksen som är en av de programansvariga på SOS Barnbyar. Hon arbetar med att stärka insatserna, både inom och utanför barnbyn, så att varje barn får bästa möjliga uppväxt, utifrån just det barnets förutsättningar.

Text: *Iben Stjerne Christensen* Foto: *Lars Just*

DET VAR 2008, när Sofias man övergav familjen, som hon tvingades lämna bort sina tre barn till barnbyn.

– Det var det svåraste beslutet i mitt liv. Jag kunde inte sova om nätterna. Men jag hade inte råd att köpa mat eller skicka barnen till skolan. Jag visste att de var i säkerhet hos SOS Barnbyar, även om det var mycket svårt, berättar Sofia som besökte sina barn minst en gång i månaden under den här tiden.

Medan barnen bodde i barnbyn fick Sofia hjälp av SOS Barnbyar att få ordning på sitt liv. Och i februari 2017 var hennes situation tillräckligt stabil för att barnen skulle kunna flytta hem igen. Då hade Sofias barn bott i barnbyn i nio år. Även om alla gladdes åt att få en gemensam vardag igen så var övergången från barnbyn till hemmet en stor förändring – inte minst för den äldsta dottern Shamshi.

– I början klagade Shamshi ofta på maten. Hon tyckte att den var bättre i barnbyn. Jag förklarade för henne att vi inte hade råd att äta den mat de var vana vid där. Men vi pratade ut om det hela, och nu förstår hon att jag gör mitt bästa, säger Sofia som idag lever på att sälja kläder, hijabs, kjolar och halsdukar. Familjen får dessutom motsvarande 500 kronor i månaden av SOS Barnbyar för

att täcka kostnader för skolgång och mat.

När ett barn flyttar hem till sina biologiska föräldrar eller släktingar är en medarbetare från SOS Barnbyar alltid inkopplad för att höra om barnet har några funderingar eller frågor. SOS Barnbyar besöker också familjen inför flytten och följer upp efteråt för att stämna av att barnet trivs. Det är viktigt att förbereda barnen på att de inte alltid kan förvänta sig samma levnadsstandard de är vana vid från barnbyn – att de till exempel inte alltid finns vatten i kranen eller tandkräm till tandborsten. Barnen kan naturligtvis fortfarande komma och besöka barnbyn så ofta de vill. Shamshi njuter av att bo hos sin mamma igen, men hon har fortfarande kontakt med sin SOS-familj:

– Ibland ringer jag till min SOS-mamma för att prata. Henne saknar jag förstås. Men jag är glad över att ha flyttat hem igen. Jag får sova i mammas säng och det är mysigt.

BARNET I CENTRUM

Fattigdom, död, sjukdom, otrygghet. Det är ofta många faktorer som spelar in när ett

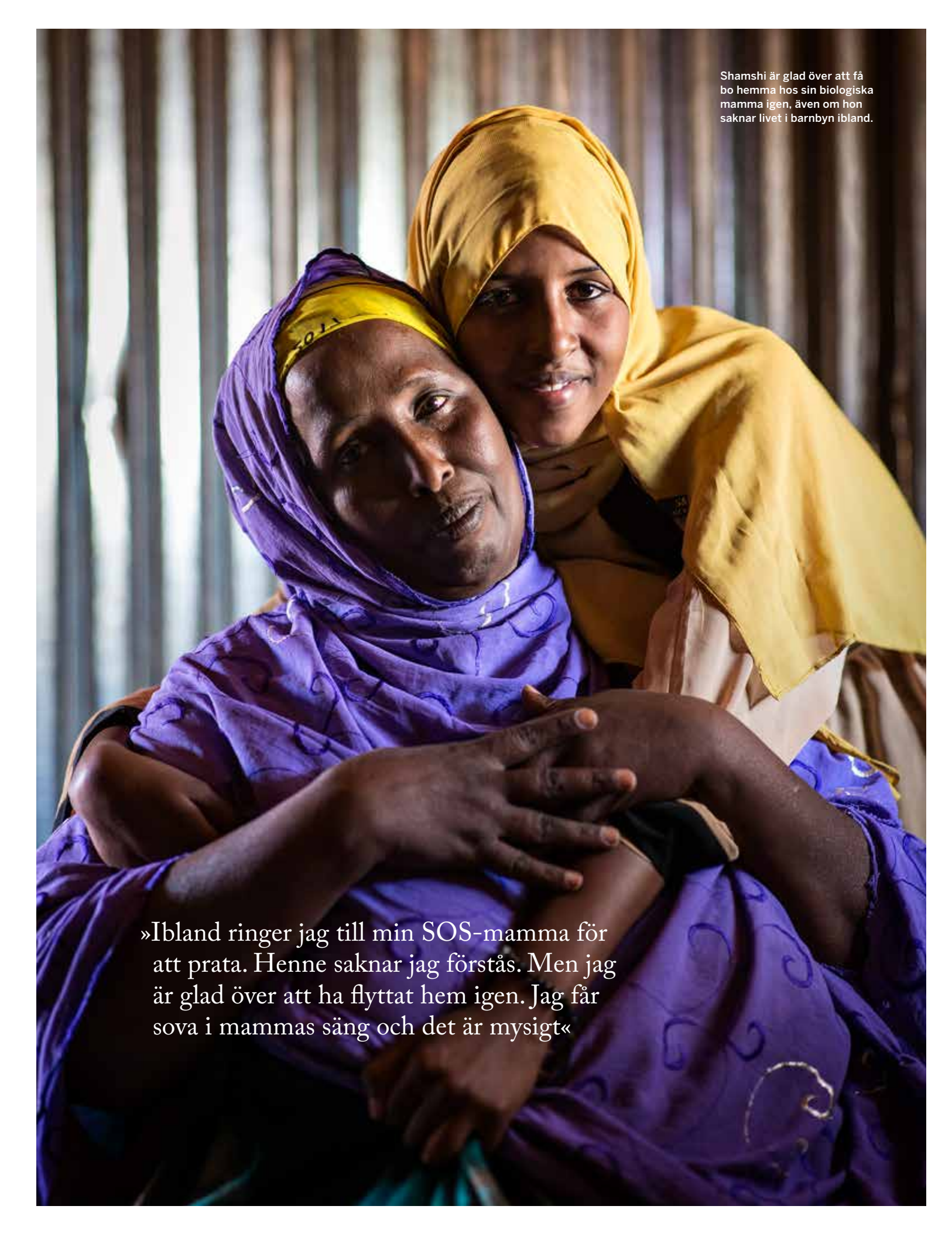
barn kommer i kontakt med SOS Barnbyar. En del är föräldralösa, medan andra har föräldrar eller släktingar som saknar förmåga att ta hand om dem. I de fallen är målsättningen i första hand att vägleda och stötta familjerna så att barnen ska kunna bo kvar i sin familj.

– Men för de barn som saknar en fast punkt, är en barnby eller fosterfamilj ofta ett bra alternativ. Om en familj riskerar att splittras på grund av fattigdom kan fem höns eller en sykurs vara det som behövs för att säkra barnets stabilitet och trygghet. Varje barns situation är olika, och det är vår uppgift att hitta den lösning som passar bäst till det enskilda barnet, säger hon och fortsätter:

– Det allra bästa stället för ett barn att växa upp är i familjen. Därför utökar vi de förebyggande insatserna utanför barnbyarna. I barnbyn kan det bo barn vars föräldrar fortfarande lever. De bor här för att det var den enda lösningen som fanns just då för att barnet skulle överleva. Lyckligtvis kan några av barnen flytta hem till sina biologiska familjer igen, när familjen är stark nog att ta hand om dem. ●

Det var det svåraste beslutet i mitt liv. Jag kunde inte sova på nätterna. Men jag hade inte råd att köpa mat eller skicka barnen till skolan. Jag visste att de var i säkerhet hos SOS Barnbyar ... ”

Shamshi är glad över att få bo hemma hos sin biologiska mamma igen, även om hon saknar livet i barnbyn ibland.

»Ibland ringer jag till min SOS-mamma för att prata. Henne saknar jag förstås. Men jag är glad över att ha flyttat hem igen. Jag får sova i mammas säng och det är mysigt«

Tack vare hönsen stärks Tulipos hushållskassa och hennes barn lär sig hur man driver en egen verksamhet.

FOTO: MARCUS FRENDBERG

SOS-familjer flyttar ut

Globalt hjälper SOS Barnbyars förebyggande insatser mer än 600 000 människor. Undersökningar visar att ett enskilt stöd till en familj, har en positiv effekt även på det närsamhälle familjen bor i. Plötsligt kan familjer köpa kol, ris eller kläder i grannens butik, och en nyförlöst kvinna kan få stöd från en väninna som har varit på kurs i spädbarns hälsa. Det är bland annat med de här erfarenheterna i bakhuvudet, som många SOS-familjer flyttar ut från barnbyarna och in i lokalsamhället. Redan 2014 hade omkring 10 procent av barnbyarna "flyttat ut" minst en SOS-familj till kringliggande kvarter. Planen är att 95 procent av barnbyarna ska ha minst en familj integrerad i närsamhället år 2030.

– Utflyttningen gynnar särskilt barnen som får en starkare tillhörighet till närsamhället, och vice versa. Det förenklar också övergången till vuxenlivet. De SOS-mammor som har tagit steget ut från barnbyn är också positiva. De upplever att de har fått ett större socialt nätverk och friare rammar, eftersom de inte behöver följa de dagsrutiner som gäller för barnbyarna. Samtidigt har det visat sig att de professionellt utbildade SOS-mammorna ofta blivit ett viktigt stöd för lokala barnfamiljer,

säger Lene Godiksen, som precis kommit hem från Tanzania där hon har besökt en av de SOS-familjer som har flyttat ut från barnbyn.

HUSEN FÅR EN NY FUNKTION

När ett hus i en barnby blir ledigt kan det till exempel ge plats åt en familj från närsamhället. I Zanzibar använder man de tomma husen när ett barn från barnbyn återförenas med sina biologiska föräldrar. Då får föräldrarna tillgång till betydelsefull vägledning och stöd, och barnbyn kan ha koll på att barnen trivs bra ihop med sina föräldrar. Allt för att skapa en så trygg miljö som möjligt. ●

SOS-MAMMA OCH AFFÄRSKVINNA

Mamma Tulipo har varit SOS-mamma i barnbyn Dar es Salaam i Tanzania sedan 2007. För mindre än ett år sedan flyttade hon och hennes fem hemmavarande SOS-barn från de identiska familjehusen i barnbyn till ett hus i staden några kilometer bort. Hennes familj är den ena av två från

barnbyn som flyttat ut till lokalsamhället. Huset de nu bor i påminner om de andra husen som finns i Dar es Salaams medelklasskvarter. Det finns inga synliga bevis på att här bor en SOS-familj; ingen skylt med logotypen eller någon säkerhetsvakt i porten. Inte för att det är hemligt – det är bara inte relevant.

– Barnen trivs och det gör mamma Tulipo också. Hon har fått större frihet och möjligheter, säger Lene Godiksen efter sitt besök. Flytten till huset gav Tulipo möjlighet att utöka sitt lilla hönsbestånd till hela 60 höns, några änder och ett hönsbarn. Hennes hobby har nu blivit ett framgångsrikt företag. De ägg som inte används i hushållet säljer hon på marknaden och pengarna blir ett viktigt tillskott till lönen från barnbyn. Hon är också stolt över att kunna lära barnen hur man tar hand om höns och tjänar pengar.

Leverans av nästa generations yrkesarbetare

LOGISTIKFÖRETAGET DHL arbetar sedan flera år tillbaka med SOS Barnbyar för att hjälpa unga till arbete genom programmet GoTeach. I Sverige är samarbetet knutet till mentorsverksamheten i Hammarkullen, och består bland annat av volontärstöd, studiebesök, arbetsintervjuutbildning och truckförutbildning. Satsningen har lett till såväl sommarjobb som praktikplatser för flera av Hammarkullens deltagare – en social innovation ger fler unga möjligheter till egna karriärer och en tryggad framtid.

FÖRSÄKRA DIG OM EN SCHYSST FÖRSÄKRING

Det nyetablerade startupföretaget Hedvig utmanar försäkringsjättarna med en digital försäkringstjänst som gör att du kan sova riktigt gott om natten. När alla skador är betalade går

överskottet till SOS Barnbyar eller någon av de andra organisationerna man kan välja mellan. En innovativ lösning för en säkrare framtid som vi gärna delar vidare. Läs mer på hedvig.com.

Rent vatten som räddar liv

GENOM VÅRT SAMARBETE med Sveriges största VVS-installationskedja, Comfort, får fler barn rent dricksvatten. Comfort har utfört behovsanalyser, vatteninstallationer och utbildning i SOS Barnbyars program i Benin, Niger, Togo, Etiopien, Guinea Bissau och Gambia. Comforts livsviktiga investering bidrar till det sjätte globala målet om rent vatten och sanitet, vilket bidrar till bättre hälsa och ett mer hållbart samhälle.

»Comforts livsviktiga investering bidrar till det sjätte globala målet om rent vatten och sanitet.«

Välj smart – läs tidningen digitalt. För att spara på miljön och hålla nere porto-kostnader kan du välja att få SOS Barn direkt till din inbox, istället för i brevlådan.

Kontakta Givar-service på telefon 08-545 832 04 eller mejl givarservice@sos-barnbyar.se och meddela till vilken mejladress du vill att vi skickar den, så får du nästa nummer digitalt.

#POSTKOD-EFFEKTEN

Vid 2019 års utdelning från Postkodlotteriet gick hela 18,7 miljoner kronor till SOS Barnbyar som ska användas till våra program i Bolivia, Haiti, Mongoliet och Benin. Totalt delades 951 980 miljoner kronor ut till ideella organisationer, bland annat inom idrott, friluftsliv, hälsa, forskning och barnrättsfrågor. Tillsammans skapar vi en bättre värld – något som också kallas postkodeffekten.

Barn behöver en överdos trygghet

Vardagsrutiner i en trygg familj kan påverka hjärnan positivt hos barn som varit utsatta för traumatiska händelser. Följ med specialistpsykolog Dag Ö Nordanger in i barns hjärna och se hur förändringen är möjlig.

Text: Kristin Stoltenberg Foto: Jarle Evjen

MEN FÖRST; alla som försöker vara en bra förälder kan nu pusta ut. Du behöver inte vara en perfekt förälder för att barnets hjärna ska utvecklas optimalt. Enligt Dag Ö Nordanger möter man bara barnets behov med cirka 20 procent av allt man gör, och det är helt OK.

– Det finns en poäng med att vi inte är perfekta föräldrar. Det lär barnet att bli en problemlösare och människokännare, säger Dag Ö Nordanger.

Han är professor i psykologi och specialistpsykolog vid ett resurscenter som arbetar mot våld, traumatisk stress och förebyggande av självmord (RVTS). Han är också författare och föredragshållare. Det som däremot är grundläggande för barnets utveckling, säger han, är de vuxnas attityd, att man vill barnet väl och att man försöker att möta barnets behov. Man sätter barnets behov före sina egna.

– Hjärnans utveckling hos barn baseras på deras erfarenheter. Det betyder att den påverkas av hur den används. De delar av hjärnan som blir stimulerade utvecklar sig, medan de delar som inte blir stimulerade, inte utvecklar sig i samma grad, säger Nordanger.

NÄR OMSORG SAKNAS

Alla barn behöver hjälp med att ställa om sig själva när de är rädda och frustrerade, så att de blir trygga igen. Ta till exempel ett olyckligt barn som gråter. När det blir tröstat, får de enormt många sinnesintryck. Det blir vyssjat, berört, hör en kärleksfull röst och får närhet. Allt detta är en stark drivkraft för hjärnans utveckling, och det bygger hjärnans regleringssystem, det vill säga vår kapacitet att ta kontroll över våra känslor.

Barn som får en sämre start i livet saknar många gånger dessa erfarenheter. SOS Barnbyar arbetar bland annat med barn som inte kan bo hos sin mamma eller pappa på grund av en kritisk situation i hemmet, eller så har de föräldrar som har svårt att klara av föräldraskapet,

på grund av ett missbruk eller våldsamt beteende. Barn som har bott under en längre tid i sådana hem, har ofta ett hyperkänsligt alarmsystem på grund av hotet de har levt under, och samtidigt ett underutvecklat reglerings-system på grund av att de har behövt hantera sin rädsla

på egen hand. Det kan leda till att deras hjärna är konstant inställd på att överleva, det vill säga att den är mer inriktad på vaksamhet än att utforska och lära. Särskilt illa är det om vårdnadshavare och en eventuell förövare är samma person.

– Tidigare tänkte vi att misshandel, övergrepp och brist på omsorg ger barnet skador som vi måste reparera. Det var ett större fokus på att behandla de diagnoser som de här barnen utvecklat. Idag lägger vi större vikt vid vad barn med en sämre start i livet har fått för lite av. Vi siktar mer på att kompensera för bristerna som funnits i omsorgen, snarare än att reparera, säger han.

FYLLER HJÄRNAN MED GODA RELATIONER

Så vad gör man? Jo, det handlar om att återskapa så många element som möjligt som är centrala för hjärnans utveckling. Man gör det i relation till andra, allra helst i en familjeliknande

situation. Vi fyller hjärnans ”erfarenhetsbank”, i ett område som heter hippokampus, med minnen och goda relationer till andra och erfarenheter från andra människor som vill barnet väl.

– De erfarenheter som gör skillnad, och som varit till

De erfarenheter som gör skillnad, och som varit till störst hjälp, är de som sker i de dagliga relationerna. I en trygg och lugn miljö.”

DET HÄR HÄNDER I HJÄRNAN NÄR BARN UTSÄTTS FÖR TRAUMAN

störst hjälp, är de som sker i de dagliga relationerna. I en trygg och lugn miljö, säger Nordanger.

Det handlar om tryggheten i rutiner, om att få en kram varje morgon, om frukosten på bordet och hjälpen med läxorna. Det handlar om att få barnet lugnt när det är frustrerat, och det handlar om att man som vuxen inte ser, eller reagerar, på barnet som ett problem.

ÄVEN VUXNA BEHÖVER STÖD

Det är här som Dag Ö Nordanger byter fokus från barnet till den vuxna, oavsett om det är föräldern, SOS-föräldern eller fosterföräldern. Det är den vuxnas lugn i situationen som har verkan på barnet, också när barnet skriker eller avvisar föräldern.

– Du måste klara av att stå i situationen utan att brusa upp själv. Det är svårt, det kommer alla att erfara. Det är ingen som klarar det utan att själv få stöttning, säger Nordanger.

Därför menar han att det är mycket viktigt med ett bra stöd, som till exempel det SOS Barnbyar har byggt upp runt SOS-föräldrarna. De får professionellt stöd och avlastning hos experter, så att barnen kan knyta an till stabila och trygga SOS-föräldrar.

– De här barnen behöver en överdos av de goda erfarenheter alla barn har behov av. Ett barn som hamnat snett, behöver mer än de flesta andra. Men det som dessvärre ofta sker, är att de får mindre – på grund av att de framkallar negativa reaktioner från andra, antingen det är från föräldrar, lärare eller vänner, säger Nordanger.

DET ÄR ALDRIG FÖR SENT

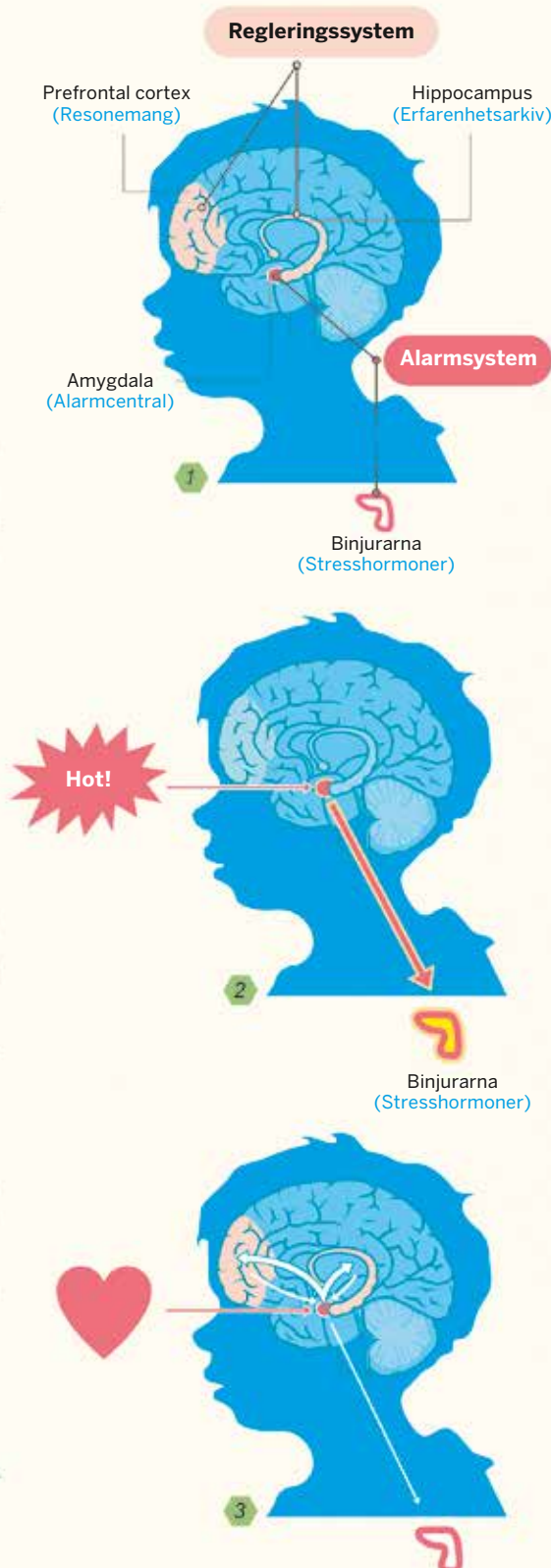
När är det störst fara för störningar för utvecklingen av barns hjärna?

– Vi brukar prata om de 1 001 första dagarna, från födseln till tvåårsåldern. Det är då mycket av hjärnans infrastruktur etableras, säger Nordanger.

Samtidigt är han noga med att poängtera att det aldrig är för sent för en ändring. Det är hoppfullt. Hjärnan är plastisk, inte minst tonårshjärnan är formbar.

– Det är överraskande hur många barn det har sett mörkt ut för, men som likväl får en god livskvalitet. Vad som är helt avgörande i de här situationerna är att barnen har haft en trygg vuxen som tar hand om dem över tid, att de vuxna bryr sig och älskar dem oavsett hur de uppför sig, säger han.

– Upplevelsen av tillhörighet är det starkaste skyddet vi har. Det allra bästa är om barnen har en tillhörighet i en familj, så därför tror jag att mycket av det SOS Barnbyar arbetar med har en väldigt stor betydelse, säger Dag Ö Nordanger. ●

1. Hjärnans uppbyggnad: Amygdala är alarmcentralen som fångar upp potentiella hot och sänder signaler till binjurarna, som skickar ut stresshormoner. Då slår regleringssystemet in och bedömer om det är ett riktigt hot eller falskt alarm. Hippocampus lagrar erfarenheter så att nya situationer kan tolkas, baserat på tidigare upplevelser. Prefrontal cortex hjälper dig att förstå egna och andras reaktioner på grund av det större sammanhang du är en del av.

2. Eftersom hjärnan är beroende av hur den används, kommer stress att utveckla hjärnans alarmsystem. Om du inte har ett utvecklat regleringssystem, får du inte hjälp av hjärnan att reglera alarmreaktionen. Konsekvensen blir en konstant alarmberedskap. Små barn har ett underutvecklat regleringssystem. De behöver hjälp att reglera sina upplevelser. Därför är det dubbelt negativt när barn både blir utsatt för trauman och samtidigt inte får hjälp att reglera alarmreaktionen – till exempel när för-gripare och omsorgsperson är samma person.

3. Trygghet och omsorg ändrar hjärnan. Goda erfarenheter påverkar systemet på samma sätt som trauman, fast med en motsatt effekt. När en omsorgsperson i barnets närhet tar reda på vad hotet handlar om och hjälper barnet att reglera ner stressnivån, utvecklas barnets regleringssystem.

Roligt pyssel för barn

DET HÄR KITTET från Panduro innehåller allt du behöver för att klä en enhörning i pärlor. Det kostar 130 kronor, varav 15 kronor går till SOS Barnbyar. Den perfekta presenten till barn som drömmer om enhörningar (från 4 år).

GE BORT TRYGGHET

Ge bort gåvobeviset Trygga föräldrar och bidra till att fler barn får en trygg uppväxt. Läs mer om hur du gör på sos-barnbyar.se/gavoshop.

SLÄCK TÖRSTEN MED STIL

Genom att köpa den här vattenflaskan från Stadium får du både en färgklick i vardagen och bidrar till arbetet med barnbyarna i Chittagong. Vattenflaskan kostar 20 kronor, varav 5 kronor går till SOS Barnbyar.

HÅLLER KOLL PÅ SIDORNA

Att läsa är att resa, vilket det här bokmärket med vänmönstret symboliserar. Bokmärket är framtaget av mönsterdesignern Lotta Köhlhorn och säljs på Akademibokhandeln. Bokmärket kostar 15 kronor, varav 1 krona går till SOS Barnbyar.

Skydda dig mot solen

Med Apoteas solstift SPF 30 skyddar du dig mot solens starka strålar samtidigt som du bidrar till att fler barn får en trygg uppväxt. Solskyddstiftet kostar 25 kronor, varav 5 kronor går till SOS Barnbyar. Psst. Visste du att du just nu kan avrunda köpesumman uppåt på alla dina köp hos Apotea – överskottet går till SOS Barnbyar. Varje krona räknas!

Panta för barn i Ukraina

Skänk pengar utan att det märks i plånboken genom att låta pengarna gå till SOS Barnbyar när du pantar burkar i Hemköps butiker. Allt du behöver göra är att trycka på SOS Barnbyar-knappen, så stödjer du vår verksamhet i Ukraina.

BARNSIDAN

Barnfrågan Mitt drömyrke

Barn som får hjälp av SOS Barnbyar får inte bara ett tryggt och kärleksfullt hem. De får också hopp om en bättre framtid. Här är några av framtidsdrömmarna som du som fadder är med och skapar.

THANDI, 9 ÅR, ZAMBIA
– Jag vill bli läkare så att jag kan ta hand om min mormor.

EDRICIO, 14 ÅR, MOCAMBIQUE
– Jag vill bli brandman så jag kan rädda människors liv. Jag vill hjälpa människor i nöd. Uppväxten i SOS-familjen har ökat mitt självförtroende. Jag har stödet jag behöver för att mina drömmar ska bli sanna.

ADAN, 12 ÅR, IRAK
– Jag vill gå på universitet och bli lärare.

MINH, 12 ÅR, VIETNAM
– Familjen är stället där man lever och växer. Jag gillar att gå i skolan och drömmer om att bli doktor.

OCHEN, 13 ÅR, UGANDA
– Jag vill bli en arkitekt så att jag kan bygga hus i Afrika i häftig och annorlunda design. Jag vill göra så att vår kontinent strålar.

Tack vare utbildning är **60%** av de som deltagit i våra program idag självförsörjande individer.